

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye, dünyanın en önemli çekirdeksiz kuru üzüm üreticilerinden ve ihracatçılarından biridir. Başta Manisa olmak üzere Ege Bölgesi'nde yüz binlerce üreticinin alın teriyle yetiştirdiği kuru üzüm, yalnızca bir tarım ürünü değil; Türkiye'nin tarımsal ihracatı, kırsal istihdamı ve ekonomisi açısından stratejik bir üründür.

Ancak bugün Türkiye'nin kuru üzüm üreticisi, emeğinin karşılığını alamadığı, maliyetlerini dahi karşılayamadığı ve her hasat döneminde biraz daha borçlandığı bir düzenin içine mahkum edilmektedir. 2026 sezonunda yaşananlar, bu tablonun artık sürdürülemez bir noktaya geldiğini açıkça göstermiştir. 2025 yılında 9 numara kuru üzüm için kilogram başına 120 TL alım fiyatı açıklayan Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), 2026 yılında aynı kalite için 95 TL fiyat açıklamıştır. TMO'nun 2026 sezonunda açıkladığı fiyatlar; 10 numara üzüm için 100 TL, 9 numara için 95 TL, 8 numara için 90 TL ve 7 numara için 85 TL olarak belirlenmiştir.

Üreticinin maliyetleri katlanırken ürün fiyatının bir önceki yılın dahi gerisine düşmesi, izah edilmesi gereken ciddi bir tarım politikası sorunudur. Çünkü aynı dönemde üreticinin mazot, gübre, zirai ilaç, işçilik, sulama, elektrik, tarım sigortası ve finansman maliyetleri hızla artmıştır. Üreticinin girdi maliyetleri yükselirken ürününün değerinin düşürülmesi, üreticiyi daha fazla borçlanmaya ve üretimden kopmaya zorlamaktadır.

Bugün kuru üzüm üreticisi yalnızca tarlasına, bağına ve ürününe yatırım yapmamakta; aynı zamanda bankaya, mazotçuya, gübreciye, ilaççıya ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçlarını çevirmeye çalışmaktadır. Üreticiler artan maliyetler karşısında borçlarının büyüdüğünü, tarım sigortası ödemelerini dahi yapmakta zorlandıklarını ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle çiftçi artık yalnızca ürününü değil, borcunu da hasat etmektedir.

Nitekim 2026 sezonunda kuru üzümün kilogram maliyetinin yaklaşık 93 TL seviyesine ulaştığı, üreticinin sürdürülebilir bir üretim yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu fiyatın ise yaklaşık 151,5 TL olduğu belirtilmektedir. Buna rağmen TMO'nun müdahale fiyatını açıklamakta gecikmesi, üreticiyi daha da ağır bir açmazın içine sürüklemiştir. Çünkü borçlu üreticinin ürünü depoda beklememektedir. Üreticinin bankaya kredi borcu vardır. Mazotçuya, gübreciye ve ilaççıya borcu vardır. İşçinin ücretini ödemek, tarım sigortasını yaptırmak, bir sonraki üretim sezonunun masraflarını karşılamak zorundadır. Bu nedenle üretici, devletin açıklayacağı müdahale fiyatını bekleme imkanına sahip değildir. TMO'nun fiyat açıklamasını bekleyen üreticiler, ürünlerini önce 80 TL, ardından 70 TL ve son olarak 60 TL civarındaki fiyatlardan satmak zorunda kalmış; yapılan kesintiler sonrasında üreticinin eline kilogram başına yaklaşık 50-55 TL gibi son derece düşük bedeller geçmiştir.

Daha da önemlisi, TMO'nun 15 Eylül'de alıma başlamasından önce üreticilerin önemli bir bölümü borçlarını ödeyebilmek ve yeni üretim sezonuna hazırlanabilmek için ürününü çok daha düşük fiyatlardan elinden çıkarmak zorunda kalmıştır. Ortaya çıkan tablo son derece açıktır: Üretici bekleyemiyor, TMO geç kalıyor, tüccar fiyat belirliyor; zararı ise çiftçi ödüyor. Bu düzenin sürdürülebilir olduğunu söylemek mümkün değildir.

TMO'nun asli görevlerinden biri, tarımsal ürün piyasalarında üreticiyi koruyacak ve piyasa istikrarını sağlayacak müdahalelerde bulunmaktır. Ancak müdahale fiyatının hasadın önemli bir bölümünün gerçekleşmesinden sonra açıklanması, kamu müdahalesinin üretici açısından ne kadar etkili olduğu sorusunu gündeme getirmektedir. Üreticinin bağımlı sökme noktasına gelmesi, yalnızca bir çiftçinin gelir kaybı değildir. Bu durum; kırsal nüfusun azalması, tarımsal istihdamın gerilemesi, üretim alanlarının daralması, Türkiye'nin ihracat gücünün zayıflaması ve uzun vadede gıda arz güvenliğinin tehlikeye girmesi anlamına gelmektedir.

Kuru üzüm üreticisinin yaşadığı sorun bu nedenle yalnızca Manisa'nın, yalnızca Ege'nin veya yalnızca üzüm üreticisinin sorunu değildir. Bu sorun, Türkiye'nin nasıl bir tarım politikası izleyeceği sorunudur. Üreticiyi desteklemeyen, maliyetleri dikkate almayan, kamu müdahalesini zamanında gerçekleştirmeyen ve çiftçiye borçla ayakta tutmaya çalışan bir tarım politikası sürdürülemez.

Bu kapsamda TMO'nun 2026 yılı kuru üzüm alım fiyatını neden hasadın başlamasından sonra açıkladığının, fiyat belirleme sürecinde hangi maliyet verilerinin esas alındığının, 2025 yılında 120 TL olan 9 numara kuru üzüm fiyatının 2026 yılında neden 95 TL'ye düşürüldüğünün, TMO'nun belirlediği fiyat ile gerçek üretim maliyeti arasındaki farkın neden oluştuğunun, TMO'nun alım kapasitesinin toplam üretim karşısında yeterli olup olmadığının, alım noktalarının sayısı, kapasitesi ve randevu sisteminin üreticinin ihtiyacını karşılayıp karşılamadığının, TMO alımları başlamadan önce üreticilerin neden düşük fiyatlarla ürünlerini satmak zorunda kaldığının, kuru üzüm üreticilerinin bankalara, Tarım Kredi Kooperatiflerine ve diğer finans kuruluşlarına olan toplam borçlarının ne kadar olduğunun, üreticilerin mazot, gübre, ilaç, işçilik, elektrik, sulama ve tarım sigortası giderlerinin son yıllarda ne ölçüde arttığının, üretici borçlarının faizsiz veya düşük maliyetli ve uzun vadeli biçimde yeniden yapılandırılması için hangi adımların atılması gerektiğinin, kuru üzüm piyasasında üretici ile tüccar arasındaki fiyat oluşum mekanizmasının üretici lehine olup olmadığının ve kamu müdahalesinin üreticiyi koruyacak şekilde yeniden yapılandırılması için hangi düzenlemelerin yapılması gerektiğinin bütün yönleriyle araştırılması gerekmektedir.

Kuru üzüm üreticisinin emeğinin karşılığını alamadığı, maliyetinin altında ürün sattığı ve borçlarını ödeyebilmek için hasat ettiği ürünü zararına elinden çıkardığı bir düzen kabul edilemez. Üreticinin kaderi piyasanın insafına, borcu tüccarın fiyatına bırakılamaz. Türkiye'nin dünyaya sattığı kuru üzümün bereketinden, o üzümü üreten çiftçi de hak ettiği payı almalıdır. Üretici zarar ederken ihracatın büyüdüğü, çiftçi borçlanırken piyasanın kazandığı bu düzen sorgulanmalıdır.

Bu nedenle, kuru üzüm üreticisinin yaşadığı ekonomik sorunların, TMO'nun müdahale politikalarının, üretim maliyetlerinin, ürün fiyatlarının oluşum mekanizmasının, üretici borçluluğunun ve mevcut tarım politikalarının bütün yönleriyle araştırılması; sorunların tespit edilmesi ve üreticinin sürdürülebilir gelir elde etmesini sağlayacak kalıcı çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla, Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

[Handwritten signature]

Ahmet Vehbi BAKIRLIOĞLU

Yeni Parti Manisa Milletvekili

Milletvekili	Seçim Bölgesi	İmza
Xhal GİLER	Kocaeli Mv.	
Görece Taşcier	Ankara Mv.	
TALAT DİNGER	Merkez Mv.	
Cemal ENGİNKURT	İstanbul	
A. Turcan ÖZKAN	İzmir Mv.	
Seyit Toran	Ordu Mv	
A. Sibel Yankıoğlu	İstanbul Mv.	
Ayhan BAKUT	Adana	
Uğur BAKALCI	Antalya Mv.	
İbrahim ARSLAN	Eskişehir Mv	
Burhanettin BULUT	Adana Mv.	
M. Salih Uzun	İzmir Mv.	
Servet Mullaoglu	Hatay Mv.	
MEHMET	Gaziantep	
Orhan SÖNER	Adana Mv.	
Öğür EREN NİCİSU	Adana Mv	
Şeref ARPAÇI	Diyarbakır Mv	
Erkin Karahan	Aydın Mv	
İLİAŞ KARASU	Sivas Mv	
Süleyman Bulbul	Aydın Mv.	
İmit Özble	İzmir Mv.	
Kanhan Pak	Bursa Mv	
Utku Göküre	Eskişehir Mv	

.....110.....Sayılı Araştırma Önergesi İmza Çizelgesi